

Web İçin Ders Arayüzü Geliştirilmesi: AUZEF Örneği

Behlül GÜCÜKOĞLU¹, Dilek YÖRDEM CEYLAN¹, Ahmet AĞIR², Alper CİHAN³

1 İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul

2 İstanbul Üniversitesi, Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, İstanbul

3 İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, İstanbul

behlulgucukoglu@gmail.com, dilekyordem@gmail.com, Dr.; agir@istanbul.edu.tr, Dr.; alper.cihan@istanbul.edu.tr

Özet

Günümüzde eğitsel ders materyalleri dijital formda yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Bu materyallerin dijital formda olması onların web üzerinden kolaylıkla sunulmasını sağlamaktadır. Dijital formdaki eğitsel ders materyalleri günümüzde en çok tercih edilen uzaktan eğitim türü olan web tabanlı uzaktan eğitimde öğretmenler ile öğrenciler arasında iletişim sağlamaktadırlar. Farklı türde eğitsel ders materyallerinin web ortamında tutarlı bir şekilde sunulması için sade ve kullanışlı bir arayüze ihtiyaç vardır. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF), adına uygun olarak öğrencilerine uzaktan eğitim yolu ile ders vermekte ve hazırlamış olduğu farklı türde eğitsel ders materyallerini öğrencilerine web ortamında sunmaktadır. AUZEF, kaynak doküman olarak hazırlamış olduğu ders notu, ders sunumu, sesli ders notu ve ders videosu gibi farklı türde eğitsel ders materyallerini öğrencilerine bir ders arayüzü yardımı ile web ortamında sunmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, farklı türde eğitsel ders materyallerinin ve ders arayüzünün önemini vurgulamak ve AUZEF derslerinde kullanılan örnek bir ders arayüzünü anlatmaktır.

Anahtar Sözcükler: Eğitsel Ders Materyali, Web Tabanlı Eğitim, Arayüz Tasarımı, Öğretim Tasarımı, Öğretim Teknolojisi

Abstract

In present, educational course materials are widely used in digital form. The fact that these materials are in digital form allows them to be presented easily on the web. Educational course materials in digital form provide communication between instructors and students in web-based distance education, which is the most preferred type of distance education at the present time. There is a simple and useful interface need for presenting different types of educational course materials consistently in the web environment. Open and Distance Education Faculty (AUZEF) at Istanbul University, in accordance with its name, gives course to its students via distance education and presents different types of educational course materials that it prepares to its students in the web environment. AUZEF presents different types of educational course materials such as course note, course presentation, audible course note and course video that it prepares as the source document to its students with the help of a course interface in the web environment. The basic purpose of this study is to emphasize the importance of different types of educational course materials and course interface and to explain a sample course interface that is used in AUZEF courses.

1. Giriş

Geçtiğimiz yüzyıldan beri bilgi ve iletişim teknolojilerinde görülen hızlı gelişmeler birçok alanda pek çok değişime ve yeniliğe yol açmıştır. Bu alanlardan birisi de çoklu ortam teknolojisidir. Çoklu ortam teknolojisindeki değişim ve yenilik sayesinde metin, grafik, ses ve video gibi medya elemanları ortaya çıkmıştır. “Yeni teknolojilerin eğitim alanına aktarılması, eğitim öğretim kalitesinin yükseltilmesi açısından son derece önemlidir. Eğitimde çağdaş teknolojinin kullanılması, öğrencilerin daha kolay, daha hızlı öğrenmelerini, aynı zamanda öğretmenlerin iş doyumunu sağlayacaktır.” [1, s. 161].

Günümüzde teknolojinin öğretim etkinliklerinde de kullanılması gelişmiş ülkelerde artık bir gereklilik olmuştur [2]. “Eğitimi temelden etkileyen teknolojik yenilikler ve buluşlar, her defasında bir önceki sisteme göre üstünlükler sağlamakta, yeni

kavramların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.” [3, s. 260]. Metin, grafik, ses ve video gibi medya elemanlarının eğitim alanında kullanılması öğrenmeyi sağlayıcı, destekleyici, pekiştirici ve kolaylaştırıcı gibi birçok görevi gören materyal çeşitliliğinin artmasına neden olmuştur.

Öğrenme-öğretme sürecine en önemli katkı sağlayan nesnelere bir tanesi eğitsel ders materyalleridir [4]. Eskiden sadece kitap, dergi gibi eğitsel ders materyalleri öğrencilere sunulurken artık günümüzde farklı türde eğitsel ders materyalleri öğrencilere sunulmaktadır.

Verilen eğitimin kalitesinin artırılması için üzerinde zaman ve çaba harcanılması gereken önemli bir öğe eğitsel ders materyalleridir [5]. “... Öğrenme alanlarına, kazanımlara, etkinliklere, öğrenme ortamına, kullanılan öğrenme yöntem ve tekniklerine, imkânlarla, öğrencilerin ilgi, merak ve

yaratıcılıklarına, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin katkılarına bağlı olarak her sınıf ve düzeyde birbirinden farklı ders araç ve materyali kullanmak ve üretmek mümkündür.” [6, s. 383].

Günümüzde eğitsel ders materyalleri dijital formda yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu materyallerin dijital formda olması onların web üzerinden kolaylıkla sunulmasını sağlamaktadır. Dijital formdaki eğitsel ders materyalleri günümüzde en çok tercih edilen uzaktan eğitim türü olan web tabanlı uzaktan eğitimde eğitimler ile öğrenciler arasında iletişim sağlamaktadır.

Farklı türde eğitsel ders materyallerinin web ortamında tutarlı bir şekilde sunulması için sade ve kullanışlı bir arayüze ihtiyaç vardır. “Etkili bir arayüz çoklu ortamlarda kullanılan bütün medya araçlarını desteklemeli ve farklı içerik türlerini oynatabilmelidir.” [7, s. 214].

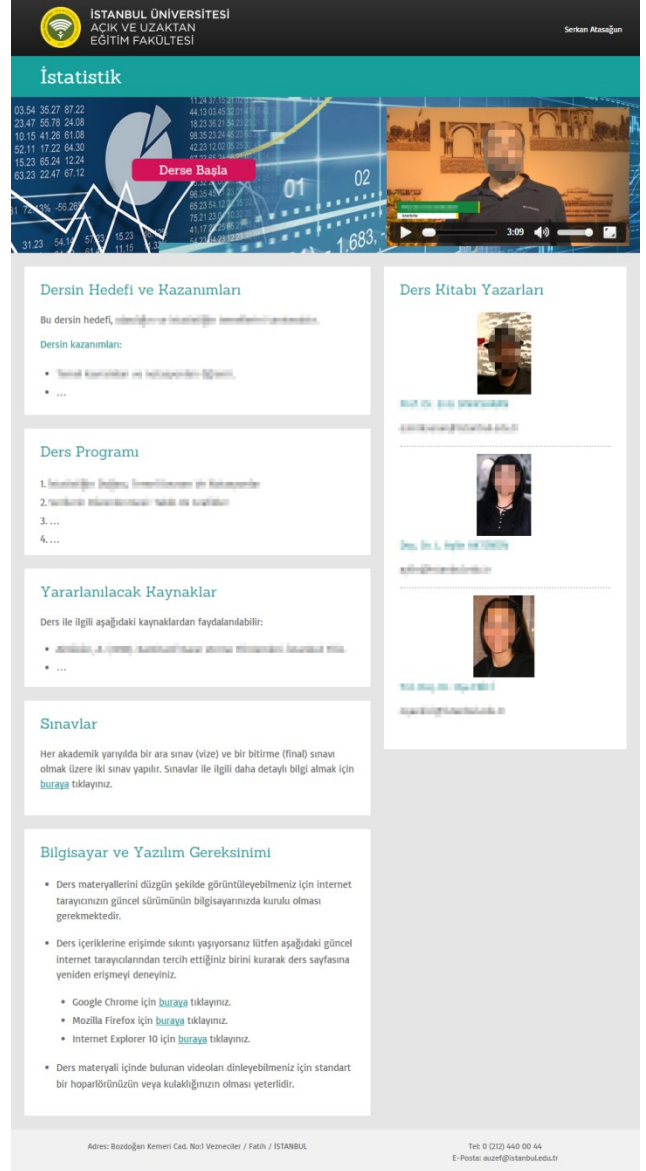
“Öncelikle ilgi çekici, etkili ve verimli arayüzler, öğrencilerin dikkat ve ilgilerini çekebilir, öğrenci ile öğrenme materyali arasındaki etkileşimi destekleyebilir, öğrencilerin algılama, düzenleme, bütünleştirme ve hatırlama becerileri için bir platform oluşturabilirler.” [8 akt. 9, s. 42].

2. AUZEF Ders Arayüzü

İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF), adına uygun olarak öğrencilerine uzaktan eğitim yolu ile ders vermekte ve hazırlanmış olduğu farklı türde eğitsel ders materyallerini öğrencilerine web ortamında sunmaktadır. “Öğretim teknolojilerindeki hızlı gelişmelere paralel olarak, çoklu ortam ders materyallerinin geliştirilmesi ve e-öğrenim ortamlarının kurulması çalışmaları büyük önem kazanmıştır.” [10, para. 3]. AUZEF, kaynak doküman olarak hazırlanmış olduğu ders notu, ders sunumu, sesli ders notu ve ders videosu gibi farklı türde eğitsel ders materyallerini öğrencilerine bir ders arayüzü yardımı ile web ortamında sunmaktadır. AUZEF ders arayüzü; ana sayfa ve ders içeriği sayfası olmak üzere temel iki sayfadan oluşmaktadır. Ana sayfada ders ile ilgili genel bilgiler yer alırken ders içeriği sayfasında farklı türde eğitsel ders materyalleri görüntülenir.

2.1. Ana Sayfa

Şekil 1’de AUZEF ders arayüzünün ders ile ilgili genel bilgilerinin içeren örnek bir ana sayfası verilmiştir:

Şekil 1: Ana Sayfa

“Uzaktan eğitim içeriklerinin sunumunda kullanılan arayüzün öğrenenlerin sayfa içinde kolayca yönlendirmelerini ve rahat kullanımlarını sağlayacak nitelikte olmalıdır.” [11, para. 1]. Bu yüzden ana sayfa ilgili dersin izlencesi şeklinde tasarlanmış ve bunun için anasayfada öğrencilerin temel sorularını cevaplayacak bilgilere yer verilmiştir. Gerekli yerlerde daha detaylı bilgi almak için dış bağlantılar kullanılmıştır.

Ana sayfanın en üst kısmında fakülte logosu ve adı ile birlikte öğrenci adı ve ilgili dersin adı bilgilerine yer verilmiştir. Bu bilgilerin altında her ders için ayrı ayrı tasarlanan bir resim kullanılmıştır. Resim alanında ilgili dersin içeriklerine ulaşmak için “Derse Başla” butonu yer almaktadır. Yine aynı alanda bir adet video yer almaktadır. Videoda ilgili dersi veren akademisyen(ler) tarafından aşağıdaki sorulara cevaplar verilmiştir:

- Bu dersin amacı nedir?
- Bu derste öğrencilerden neler beklenmektedir?
- Bu dersin öğrencilerin eğitim ve öğretim hayatındaki yeri ve önemi nedir?
- Bu derste anlaşılması zor olan konular ya da dikkat edilmesi gereken konular var mı? Var ise bu konular hangileridir?
- Yukarıdaki sorular haricinde bu ders ile ilgili hocanın varsa eklemek istedikleri ya da öğrencilere tavsiyeleri nelerdir?

Resim alanının altında ilgili ders ile ilgili kaynak dokümanları hazırlayan akademisyen(ler)in resim(ler)i ile birlikte akademik unvan, ad, soyad, mail adresi bilgileri de yer almaktadır. Yine resim alanının altında ilgili dersin hedefi ve kazanımları, ilgili derste yer alan ünitelerin adlarını gösteren ders programı, ilgili ders için yararlanılacak kaynaklar, ilgili dersin sınavları ve bilgisayar ve yazılım gereksinimi bilgilerine yer verilmiştir. Son olarak ana sayfanın en alt kısmında fakültenin iletişim bilgilerine yer verilmiştir.

2.2. Ders İçeriği Sayfası

AUZEF ders arayüzünün diğer bir sayfası olan ders içeriği sayfası; ders notu, ders sunumu, sesli ders notu ve ders videosu gibi farklı türde eğitsel ders materyallerine tek bir noktadan erişilmesini sağlayan sayfadır. “Öğrencilerin tüm materyal türlerine tek bir noktadan erişebilmeleri başarılı bir öğrenme sürecinin kurgulanması için büyük önem taşımaktadır.” [12, para. 1].

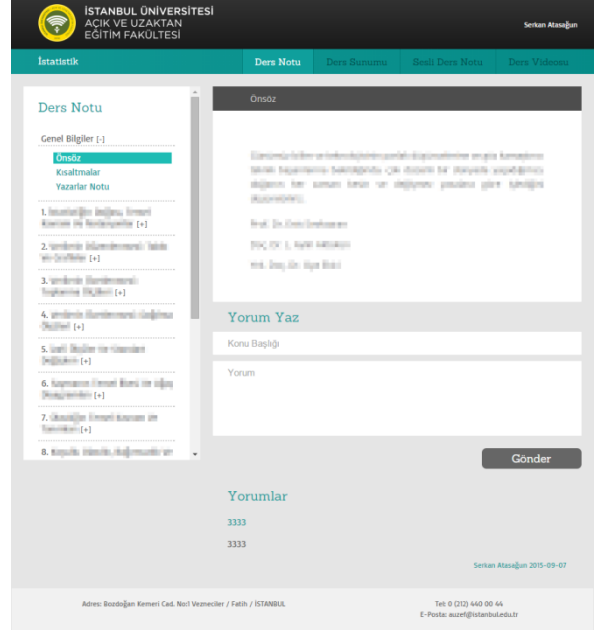
“Öğrenenler, elektronik ders içeriklerinin sunulduğu arayüzü kullanırken sadece öğrenilecek içeriğe odaklanabilmeli ve arayüzde bulunan bağlantılar, butonlar, uyarılar, yönergeler, resimler vb. öğrenenlere fazladan bilişsel yük getirmeyecek şekilde hazırlanmalıdır.” [11, para. 14]. Bu yüzden ders içeriği sayfası sade bir şekilde tasarlanmıştır.

Ders içeriği sayfası; içerik menüsü ve içerik görüntüleme alanı olmak üzere temel iki bölümden oluşmaktadır. İçerik menüsünden seçilen ünite ya da konu için hazırlanan materyal içerik görüntüleme alanında görüntülenir. Bununla beraber sayfanın üst kısmına materyal türleri arasında geçiş yapmak için bir navigasyon alanı yer almaktadır.

Ders içeriği sayfasında görüntülenen ders materyalleri HTML sayfaları olarak hazırlanmış ve gerekli yerlerden JavaScript ve SQL kullanılmıştır. HTML sayfaları hazırlanırken öğrencinin performansını olumsuz yönde etkileyen aşırı bilişsel yüklenme, dikkat dağılması, zaman kaybı ve arayüzde kaybolma [9] gibi problemlerin oluşmaması göz önünde bulundurulmuştur.

2.2.1. Ders Notu

Şekil 2’de AUZEF ders arayüzünün ders içeriği sayfasının örnek bir ders notu sayfası verilmiştir:

Şekil 2: Ders Notu Sayfası

Ders notu sayfasının bir önemli özelliği öğrencilere yorum yapma imkânı sağlamasıdır. Bu sayede öğrenciler gerek okumuş oldukları konular ile ilgili yorum yapabilirler gerekse de yapılan yorumlar üzerine kendi görüşlerini belirtebilirler.

Ders notları, konunun öğrencilere aktarılması için hazırlanmış metin tabanlı materyallerdir. Bu materyaller bir kitap edasında titiz ve sistematik bir şekilde hazırlanır.

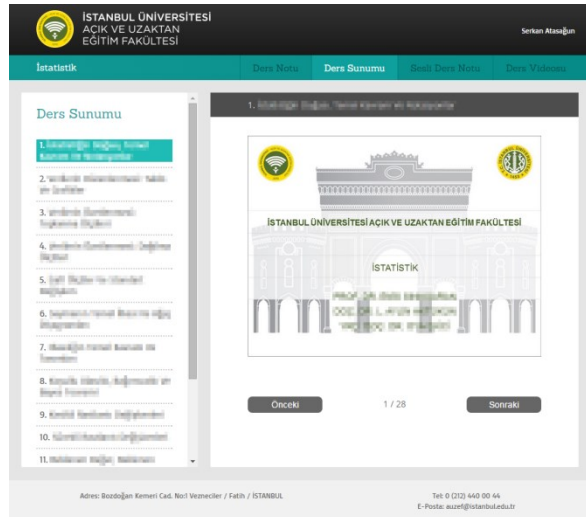
Ders notu içerisindeki standart bir ünite belli başlı başlıklardan oluşmaktadır. Bu başlıklar Şekil 3’de verilmiştir:

Şekil 3: Örnek Ünite Başlıkları

2.2.2. Ders Sunumu

Şekil 4'de AUZEF ders arayüzünün ders içeriği sayfasının örnek bir ders sunumu sayfası verilmiştir:

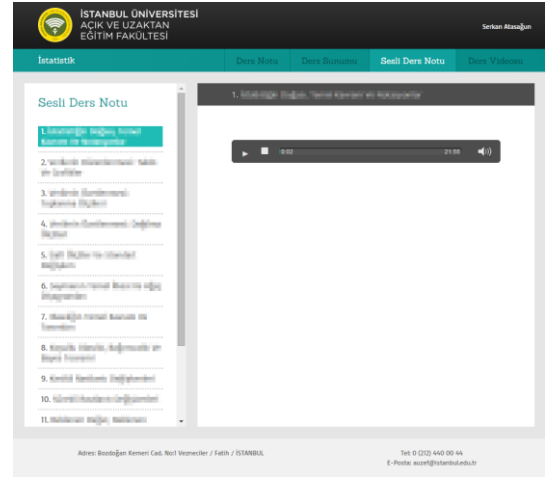

Şekil 4: Ders Sunumu Sayfası

Ders sunumları, ders notlarını desteklemek için hazırlanmış ve görsel medya elemanları ile zenginleştirilmiş materyallerdir. Bu materyaller öğrenciler tarafından kullanılabilmesi gibi video çekimlerinde ilgili dersin akademisyen(ler)i tarafından da kullanılmaktadırlar.

2.2.3. Sesli Ders Notu

Şekil 5'de AUZEF ders arayüzünün ders içeriği sayfasının örnek bir sesli ders notu sayfası verilmiştir:

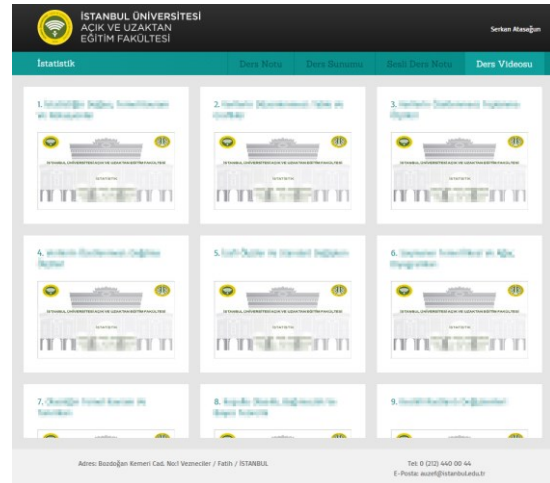

Şekil 5: Sesli Ders Notu Sayfası

Sesli ders notları, ders notlarının birebir olarak seslendirilmesiyle elde edilen materyallerdir.

2.2.4. Ders Videosu

Şekil 6'da AUZEF ders arayüzünün ders içeriği sayfasının örnek bir ders videosu sayfası verilmiştir:

Şekil 6: Ders Videosu Sayfası

Ders videoları, ders sunumları kullanılarak ilgili dersin akademisyen(ler)i tarafından kamera karşısında konu anlatımı yapılmasıyla elde edilen materyallerdir. Bu videolar ders videosu sayfasında listelenir ve seçilen video yeni bir sayfa olarak açılır. Şekil 7'de örnek bir video verilmiştir:

Şekil 7: Örnek Video

3. Sonuç

Çoklu ortam teknolojisindeki gelişmeler sayesinde etkisi artan ve yeni türleri ortaya çıkan medya elemanları günümüzde öğrencilere sunulan materyal çeşitliliğinin artmasına neden olmuştur. Kaliteli materyaller eğitmenler üzerindeki iş yükünü hafifletmektedirler. Bu tür materyaller eğitmenlerin uzun zaman ve büyük çaba harcayarak verdikleri bilgileri kısa sürede ve etkili olarak öğrencilere verebilirler.

İnternet teknolojisindeki gelişmeler web tabanlı uzaktan eğitimde eğitsel ders materyallerine erişimi bir adım öteye götürerek kolaylaştırmıştır. İnternet sayesinde öğrenciler istedikleri zaman istedikleri yerden istedikleri eğitsel ders materyallerine ulaşabilmektedirler.

Eğitsel ders materyallerine ulaşmada materyallerin konulduğu ders arayüzü önemli bir görev üstlenmektedir. Farklı türde eğitsel ders materyallerini destekleyen sade ve kullanışlı ders arayüzleri öğrenme-öğretme sürecinde etkin bir rol oynamaktadırlar. Bu tür ders arayüzleri hem öğrencilerin eğitsel ders materyallerine odaklanmasını sağlamakta hem de her bir materyal türünü çalıştırmak için farklı bir program kurma ve çalıştırma külfetini ortadan kaldırmaktadırlar.

Bu çalışma ile hem derslerinin bir bölümünü ya da tamamını web üzerinden işlemek isteyen eğitmenler için hem de derslerini yüz yüze işleyen ancak ders materyallerini web ortamına taşımak isteyen eğitmenler için AUZEF’de kullanılan örnek bir ders arayüzü anlatılarak onlara bir yol haritası çizilmiştir.

4. Kaynaklar

- [1] Yılmaz, M., “Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(1): 155-167, 2007.
- [2] Cüre, F., Özden, N., “Öğretmenlerin Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Uygulama Başarıları ve BİT’e Yönelik Tutumları”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34: 41-53, 2008.
- [3] Al, U., Madran, R. O., “Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemleri: Sahip Olması Gereken Özellikler ve Standartlar”, Bilgi Dünyası, 5(2): 259-271, 2004.
- [4] Çelik, L., “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” içinde “Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi”, Pegem Akademi, 2012.
- [5] Gündüz, Ş., Odabaşı, F., “Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi”, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3(1): 43-48, 2004.
- [6] Demiralp, N., “Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı”, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(1): 373-384, 2007.